
НЕВЕНКА ГОШИЋ

Састанак међународне комисије за рјечник опћеславенског (црквено- славенског) књиж[ев-]. језика

Октобра мјесеца (14 — 16) 1974. године у Загребу је одржан састанак Међународне комисије за Рјечник опћеславенског (црквенославенског) књижевног језика. Организатор је био Старославенски институт »Светозар Ритиг« из Загреба, у чијим просторијама је састанак у одржан. Присутни су били представници из Аустрије: Ј. Хам у Г. Биркфелнер, из Аустрије и Чехословачке: Ф. Мареш, из СССР-а: Л. П. Жуковска, из Југославије: А. Назор и Р. Угринова-Скаловска. Нису били присутни представници Бугарске, Румуније и Пољске. Осим чланова Међународне комисије, састанку су присуствовали и представници свих југославенских центара у којима се ради на изради Рјечника опћеславенског (црквенославенског) књижевног језика — Института за српско-хрватски језик из Београда, Института за македонски језик »Крсте Мисирков« из Скопља, Комисије за лингвистичка испитивања АНУБиХ из Сарајева и Старославенског института »Светозар Ритиг« из Загреба.

Састанак је имао искључиво радни карактер, а на дневном реду су биле следеће тачке: прихваћање записника с варшавског састанка, извјештај о раду у појединим средиштима, о актуалној проблематици загребачког средишта у вези са припремним радовима за почетак редиговања грађе и заузимање стајалишта према раду загребачког средишта, координација рјечника појединих редакција.

Из извјештаја о раду на Рјечнику у појединим земљама видјело се да тај посао на међународном плану тече неуједначено: у СССР-у, на примјер, из раније већ познатих разлога (у Институту за руски језик АН СССР-а ради се на изради два историјска рјечника другог типа), рад на овом рјечнику неће ни почети у догледно вријеме. Међутим,

Л. П. Жуковска је упознала Комисију да се у СССР-у ради један замашан посао на опису рукописа црквенославенске писмености, насталих до краја XV вијека. То су управо они рукописи који ће једног дана ући у корпус Рјечника, што ће, свакако олакшати припреме, ако не и сам рад, кад се једног дана буде њему приступило. Из извјештаја о раду које су поднијели представници југославенских центара — Н. Линарић (Старославенски институт), Д. Богдановић (Институт за српскохрватски језик), Х. Куна (Комисија за лингвистичка испитивања) и Р. Угринова-Скаловска (Институт за македонски језик) — могло се видјети да се рад на изради Рјечника не одвија истим темпом у свим центрима, те због тога, а с обзиром да рад није у свим центрима у исто вријеме ни започео, резултати досад извршеног посла нису исти. Истакнуто је да неки центри, нарочито сарајевски, оскудијевају у кадровима, довољно стручним да би могли да се укључе, у већем броју, у овај посао.

Актуалну проблематику загребачког средишта у вези са припремама за почетак редиговања грађе изложила је А. Назор у реферату у којем је врло студиозно сагледана постојећа проблематика, тако да је то излагање било повод једној широкој дискусији не само о конкретно изнесеним питањима и проблемима загребачког средишта него и о низу начелних питања која се у одређеној фази рада могу појавити као актуална у сваком центру у којем се ради на Рјечнику.

У разговору о кординацији рјечника појединих редакција подржана је ранија концепција да они треба да обухвате, у што већој мјери, рјечничко благо свих жанрова црквенославенске писмености, и то у колико је могуће ширем дијапазону. На тај начин би редакцијски рјечници имали вишеструк научни значај: послужили би не само за изучавање лексичких карактеристика сваке редакције него и шире, на опћеславенском плану — за изучавање заједничких лексичких основа, као и за компаративно проучавање лексике у оквиру црквенославенског језика, с једне стране, и у односу на живе славенске језике, с друге стране.

Дискусија о извјештајима и о реферату, као и о свим питањима која су била на дневном реду била је врло жива и исцрпна, тако да су се на крају могли донијети закључци које је Комисија једногласно усвојила. Да бисмо у потпуности дали приказ загребачког састанка Међународне комисије за Рјечник опћеславенског (црквенославенског) књижевног језика — бар у најкраћим потезима — даћемо изводе из важнијих закључака:

— Комисија је задовољна поднесеним извјештајима о раду и поздравља постојећу координацију југославенских центара. Комисија високо цијени чињеницу што је завршен рад на ексертирању извора хрватскоглагољске редакције и што центар СР Хрватске први приступа обради своје грађе. Комисија моли своје чланове из земаља чији представници нису присуствовали састанку да пошаљу извјештаје о раду у својим земљама.

— На основу разматраних извјештаја Комисија је констатовала да је у свим средиштима рад на ексерптирању започет с текстовима еванђеља. Препоручује се наставак рада у овом смјеру, имајући у виду евантуалну израду заједничког Рјечника црквенославенских еванђеља, односно новозавјетских текстова.

— У вези са неким начелима питањима обраде црквенославенских ријечи Комисија предлаже:

а) свака редакција цсл. језика биће обрађена у посебном рјечнику;

б) у редакцијским рјечницима ће се доносити старославенска натукница у случајевима када је потврђена у прашком Slovníku, а затим редакцијска натукница с граматички ознакама. Ријечи које нису потврђене у Slovníku имаће само редакцијску натукницу.

— ц) значење црквенославенске ријечи треба да буде у савременом књижевном језику сваке редакције и на једном свјетском језику, с препоруком да то буде руски. Код преведених текстова донијеће се и постојеће паралеле из грчких, односно латинских предлога.

Комисија, даље, препоручује да се глагољски текстови дају у ћирилској транслитерацији, затим да се кратице, граматичке, библијске и сл., колико је год то могуће, преузму из Slovníka (то важи и за међународну граматичку терминологију), те да се у појединим средиштима уједначе начела ексерпције и обраде. Комисија исто тако препоручује да се континуира, и по могућности интензивира, рад тамо гдје је започет и да се започне тамо гдје још није започет.

Комисија је донијела и закључак да се Међународном комитету слависта упути приједлог за кооптирање у њено чланство др Херте Куне (Сарајево) и др Димитрија Богдановића (Београд), пошто су они научни руководиоци рада на Рјечнику у споменутих центрима.

Организација скупа је била на завидној висини, захваљујући гостопримству у огромном труду свих чланова колектива Старославенског института »Светозар Ритиг«, што је допринијело да се рад одвија у најбољим увјетима и у врло угодној атмосфери.